

європейську спільність. У цьому контексті доповіді Костецького, його виступи на з'їздах МУРу відіграли менш важливу роль, ніж його п'єси. Це підтверджують і слова Святослава Тогобочного, головного героя з драми "Близнята ще зустрінуться": "...неможливо для Я бути нічим. А знаєш чому неможливо? Тому що його створено ... Так, створено. Принаймні, дано йому поштовх для утворення. Одного разу. Одноразовий поштовх" [4, 192].

У цьому не менш оригінальному творі – наявна та сама форма, про яку вже йшлося, форма, ускладнена ідеєю двійництва. Особливою є його композиція, що умовно складається з трьох частин, якими характеризується містерія: життя, смерть та апокаліпсис. У першій частині розповідається про події під час новорічного бенкету-маскараду, де несподівано для самих себе зустрічаються двоє братів-близнят, головні дійові особи п'єси. Імена братів ідентичні – Святослав, однак мають різне смислове навантаження. Тогобочний – проповідник ідеї не вбивства, а Тутешній веде боротьбу з окупантами, проповідує ідею "визволення поневоленого народу" будь-якими засобами. Якщо звернутися до біблійного сюжету, то це нагадує життя синів Адама і Єви, яких звали Каїн та Авель, де Авель на протигагу брату вирізнявся доброю і побожністю. У Святослава Тутешнього закохана дівчина Тереса, здатна заради коханого на жертву. Але вона віддає перевагу доброму брату, Святославу Тогобочному, як Бог під час жертвоприношення – Авелю. У процесі розвитку дії другої частини п'єси близнята завдають Тересі клопоту суперечками, до того ж у Святослава Тогобочного випадково опиняється жакет іншого Святослава, в якому лежить вибухівка для здійснення теракту помсти владі. Зрештою, Святослав Тутешній все-таки встигає здійснити вибух у новорічну ніч. Це є ключовим епізодом у композиції твору, що нагадує біблійний, де Каїн убиває Авеля. Проте фінал п'єси І.Костецького оптимістичний. Вона завершується розмовою Тереси й полковника, з якої дізнаємося, що виконавці атентату опинилися в нейтральній країні і недосяжні для поліції, що умовно відносимо до третьої частини композиції твору, де з героями відбувається апокаліпсис.

У п'єсі "Близнята ще зустрінуться" присутні такі параметри, як фрагментарність і симультанність композиції (наприклад, у розмовах першої, другої, третьої пар). Драма

сповнена теоретизувань самого автора: міркування з приводу побудови композиції подано як прямо (монологи Пролога, Петра Тогобочного), так і опосередковано, у репліках персонажів [6, 41].

Інтрига у драматичному творі полягає у зміні масок – саме так можна схематично окреслити події, що відбуваються. Гра у Костецького означає принципову неможливість вибору, адже вибирати дійові особи можуть лише серед масок – найменш істинних персонажів. Навіть кохання залежить від маски-обличчя: Тереса закохана в обличчя Святослава, а не в саму людину. Святослав Тогобочний, уособлюючи ідею невбивства, стверджує, що вони через самозречення знищують власну особистість. Логічні зв'язки, на перший погляд, наявні у п'єсі, зруйновано, читач відчуває гнучкість і нестабільність тексту. Саме це, разом із невеличкою пантомімою та грою слів, спонукало дослідників назвати п'єсу абсурдистською або ж нефігуративною.

Отже, творчі прагнення модерністичної прози та драматургії спонукали Ігоря Костецького до мистецьких експериментів, які нині вважаються абсурдистськими, беручи до уваги поетику стилю, а не час створення. Експериментальні прийоми не передбачають метафізичного впливу на читача, натомість пропонують глибинну зміну естетичних і пізнавальних орієнтирів у бік нереальної образності. Прикро, але драми цього автора були чужими в геокультурному просторі материкової України, зрештою, і не втілювались сценічно. Однак його драматична творчість заповнює значну прогалину у висвітленні історії української драматургії, яка пов'язана з недостатнім осмисленням та розумінням української християнської містерії, а відтак і релігійної драми в цілому. Відрадною є поява наукових досліджень, що свідчить про очевидну цікавість до феномена Ігоря Костецького, якого можна вважати непересічним експериментатором та неоцінним драматургом.

1. Залеська-Онишкевич Л. Драматургія української діаспори. Вступ / Л. Залеська-Онишкевич // Близнята ще зустрінуться. Антологія драматургії української діаспори. – К. : Час, 1997. – С. 9–32.

2. Когут О. Стилізація як засіб трансформації містерійних сюжетів (на матеріалі драми І. Костецького "Дійство про велику людину") / О. Когут // <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/kosteckyj.htm>.

3. Костецький І. Театр перед твоїм поглядом / І. Костецький – Мюнхен : На горі, 1963. – 35 с.

4. Костецький І. Близнята ще зустрінуться / І. Костецький // Близнята ще зустрінуться. Антологія драматургії української діаспори. – К., 1997. – С. 530–582.

5. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва. – К. : Академія, 2007. – 752 с.

6. Любенко О. Експеримент в українській драматургії : феномен Ігоря Костецького / О. Любенко // Слово і час. – 2005. – № 6. – С. 32–41.

7. Матвієнко С. Експеримент з мовою. Інтерпретація творів І. Костецького / С. Матвієнко // Кур'єр Кривбасу. – 2001. – Ч. 145. – С. 169–170.

8. Павличко С. Ігор Костецький та Езра Палл / С. Павличко // Сучасність. – 1992. – Ч. 11. – С. 135–143.

The article deals with the question of influence of the tradition of holiday-making mystery upon the works of Ihor Kostetskiy and stylization as means of mystery transformation in modern dramas of the author. The plot combination of the elements of mystery, life and death and apocalypse that reveal the unique ensemble of the writing is analysed. The influence of mystery elements upon the composition characterizing the component structure in dramatic works of the author is investigated.

Key words: mystery, composition, plot, style, baroque drama, interlude.

УДК 82-31 (436)

ББК 63.3 (4 УКР) 612-8

ЮДЕО-ХРИСТИЯНСЬКА АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ПРИКОРДОННЯ У ТВОРАХ ЙОЗЕФА РОТА

Тетяна Монолатій

У статті на прикладі аналізу творів класика австрійської літератури ХХ ст. Йозефа Рота досліджується проблема художнього зображення міжетнічної взаємодії у галицько-волинському прикордонні, відносини "своїх" і "чужих". З'ясовуються механізми юдео-християнської амбівалентності, фікціонізації дійсності, а також мотиви ідеалістичного конструювання багатоетнічного середовища. Обґрунтовується теза, що, використовуючи приклад змагальної взаємодії етнонацій на власній "малій Батьківщині", письменник ідеалізував етнополітику Габсбурської монархії, формуючи позитивний контекст єврейсько-українських відносин.

Ключові слова: Йозеф Рот, амбівалентність, міжетнічна взаємодія, прикордоння, західно-українські землі, Йов, Тарабас.

Одним із найвідоміших письменників східноєвропейського єврейства вважається класик австрійської літератури ХХ ст. Й. Рот, який, називаючи себе "нерелігійним віруючим гірським", стверджував, що повернувся до християнства [1, 141, 142; 3, 8]. Однак неважаючи на це, у його творах завжди присутня тема юдео-християнської амбівалентності. А що письменник реконструює її на прикладі своєї "малої Батьківщини" – австроросійського прикордоння, то актуальним є вживання літературних обривів міжетнічної взаємодії "своїх" і "чужих". Це, на наш погляд, дозволить увиразнити дослідницьку

9. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.

10. Софронова Л. Старинный украинский театр / Л. Софронова. – М. : РОССПЭН, 1996. – 352 с.

11. Хороб С. Українська модерна драма кінця ХІХ – початку ХХ століття (Неоромантизм. Символізм. Експресіонізм) : монографія / С. Хороб. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – 412 с.

12. Юрова І. Творча особистість І. Костецького у літературному дискурсі II половини ХХ століття : монографія / І. Юрова. – Донецьк : Норд-Прес, 2006. – 270 с.

13. Костецький І. Тобі належить цілий світ : вибрані твори / І. Костецький. – К. : Критика, 2005. – 527 с.

парадигму пошуку індивідуальних мотивів ідеалістичного конструювання багатоетнічного середовища, а, отже, механізмів фікціонізації дійсності у галицько-волинському прикордонні.

Сучасне ретознавство не може похвалитися значним доробком із запропонованої теми. Лакуни у вивченні юдео-християнської амбівалентності заповнюють переважно узагальнюючі студії німецької дослідниці К.Окзе [11] та південно-африканської – І.Дос Сантос [8], де, головним чином, досліджуються погляди австрійського письменника на проблему етнічної нетерпимості, функціонування

етнічних гетто, а також зображення Й.Ротом природи антисемітизму. Зважаючи на цю обставину, ґрунтуючись на опрацюванні літературного доробку письменника, пропонуємо міркування стосовно відтворення ним юдео-християнської амбівалентності, окремих сюжетів взаємодії “іншостей” у багатоетнічному хронотопі.

Насамперед зауважимо, що галицько-волинське прикордоння є місцем подій більшості творів Й.Рота. Так у романах “Йов” (1930), “Марш Радецького” (1932) і “Фальшива вага” (1937), події яких відбуваються на тогочасному австрійсько-російському пограниччі, Й.Рот надавав найбільшого значення тому, щоб Галичина як “неповторний літературний ландшафт” не потрапила в забуття [9, 69]. До того ж найвідоміший біограф письменника Давид Бронзен стверджував, що у 1935 р. Й.Рот почав великий роман “Суниця” про світ свого дитинства у Бродах [7, 124], але від цього проекту залишився тільки фрагмент на 42-х сторінках [7, 101, 121]. Для польської дослідниці творчості письменника М.Кланської “галицький хронотоп”, поза сумнівом, з’являється у текстах Й.Рота як позитивна утопія письменника, який хотів бачити його “місцем мирного і деякою мірою толерантного співжиття різних етносоціальних груп” [10, 153].

Той факт, що західноукраїнські терени – Галичина і Буковина – у складі Габсбурської монархії відрізнялися своєрідним духовним синкретизмом, в орбіті якого мирно співіснували етнонації із зазвичай різними етнічними й конфесійними цінностями, не заперечує наявності міжетнічних суперечностей і конфліктів [2, 161–162, 390, 482–483]. Прикладів такої змагальної взаємодії, якою вирізняється кожне пограниччя, також вистачало, хоча ці конфлікти були більше не етнічного плану, а радше соціального. А тому, повсякчас інтегруючи західноукраїнські землі в авторську фікцію, як зразок толерантного співжиття народів, Й.Рот неодноразово наводив у своїх творах сюжети мирного сусідства “своїх чужих” – християн та юдеїв.

Оскільки взаємодія українських селян і євреїв-крамарів існувала у сфері торгівлі, якою більшість останніх заробляла собі на прожиття, то у новелі “Левіафан” Й.Рот так описує специфіку, сказати б, договірно-діалогових відносин мешканців прикордоння: “Селяни віншували Вошивка Печеника обіймами, цілунками, сміхом і слізьми, наче

зустріли давно не баченого і такого жаданого друга після десятиріч розлуки. Вони ставилися до нього по-дружньому, навіть любили його, цього тихого довготелесого рудого єврея з вірними й іноді замріяними очима, в яких жило широсердя, сумлінність торгівця, мудрість знавця і водночас глупота чоловіка, який ніколи не покидав Прогородів” [5, 30]. На нашу думку, це свідчить, що письменник був знайомий зі звичаями місцевого населення (як українців, так і євреїв), а також постулював у своїх творах їхні соціокультурні цінності.

А що життя у прикордонні протікало тихо і спокійно за старими, неписаними законами, які визначали його ритм, то кожне, навіть найпростіше дійство мало майже містичний сенс. Все, що б не відбувалося у цій місцевості, було обставлене численними церемоніями. Вони були покликані дбати про рівновагу інтересів і взаємний респект різних етносоціальних чи етнонаціональних спільнот [2, 180–182; 4, 202]. Проте дистанція між селянами, які тяжко працювали на землі, та торгівцями-євреями існувала за будь яких умов: “Хоча вони й уважали продавця коралів напрочуд чесним комерсантом, однак не забували, що той єврей, та й торг їх неабияк веселив” [5, 31].

Щоправда, їх відзначали високі професійні навички у посередництві між містом і селом, торгівлі, ремісництві. Зокрема, І. Франко зауважував підприємницьку кмітливість тих євреїв, які займалися обмінною торгівлею з українськими селянами: “Він (єврей. – Т.М.) збирає полотняні лахи (вовна і бавовна виключені), що вживаються на фабрикацію паперу; в замін за це він дає малі ножі, голки, нитки, пацьорки, наперстки, стьожки тощо. Цікаве при цьому, зокрема те, що селяни дають речі, які в їх очах не мають майже ніякої вартості й про дійсну ринкову вартість, яких навіть не здогадуються, а від жида дістають за це предмети, які в їх очах усе-таки представляють грошову вартість” [6, 31–32].

Проте навіть за умов взаємної вигоди для євреїв існувала небезпека, що у випадку стихійного лиха, епідемії чи інших бід гнів селян буде спрямовано проти них: “...полетіла вість, що коралі Вошивка Печеника з Прогородів накликають лихо й напасть – не на одному покупцеві те мало справдитися. Бо пішла гуляти сусідніми селами дифтерія, забираючи дитину за дитиною, і поширилася чутка, що коралі Вошивка Печеника несуть моровицю і смерть” [5, 46]. Тому в таких

випадках кожен вважав за краще триматися далі від євреїв: “На ярмарку він вряди-годи зустрічав давніх клієнтів. Вони з ним не вітали. А тож, селяни, які влітку вицілювали, знали, буцім більше не знають продавця коралів” [5, 47].

За таких обставин єврейська община трималася відокремлено, обмежуючи до мінімуму контакти з не-євреями, і з часом це стало своєрідною нормою тогочасного суспільства [2, 471]. Іноді ця відчуженість зростала настільки, що євреї не приймали лікарської допомоги і ліків: “Аж коли одного дня у місті почалася епідемія віспи, влада наказала робити щеплення, і лікарі пішли у будинки євреїв. Але хто ховався. ... лікар Солтисюк прийшов у єврейську вуличку. Назустріч йому чулося голосіння жінок і плач дітей, які не суміли сховатись” [12, 6]. Євреї не давали своїх дітей у лікарні, навіть якщо ті потребували лікування, оскільки вважали, що на все Божа воля, і люди нічого не зможуть вдіяти. Крім того, важливим аспектом було і те, що у лікарні діти не зможуть дотримуватися єврейських звичаїв і релігійних приписів: “...він буде рости серед російських дітей? Не чутиме цього слова? Їстиме молоко, м’ясо і смажених на маслі курей, яких дають у шпиталі? Ми бідні, але я не продам душу Менухіма тільки тому, що лікування може бути безплатним. У чужих шпиталях не вилікуєшся” [12, 7].

У романі “Йов” Й.Рот зображує сцену в поїзді, яка служить одним з прикладів моделі поведінки євреїв у слов’янському середовищі: “Іонас і Шемар’я вдали, ніби вони не почули, або що його запитання було не до них. Вдавати глухих, коли звертається селянин, було у них в крові. Уже тисячу років не виходило на добре, коли селянин питає, а єврей відповідає” [12, 23]. Постійний страх євреїв перед швидкою розпратою простежуємо в епізоді роману, коли Мендель Зінгер повертається після молитви додому: “Зараз із пшениці вийде селянин або солдат, звинуватить Менделя у крадіжці й одразу вб’є – напевне каменем” [12, 45].

Єврейство стоїть на розпутьті усіх перешлетень релігійних переконань: ситуація генератора глибокого нездужання, яке виражається у кращому випадку поблажливою толерантністю, а у найгіршому – погромом. Але єврейська община така ж гетерогенна, як християнська, і там теж є відмінності. І заняття торгівлею не конче означало багатство чи

високий етносоціальний статус. Адже через низьку купівельну спроможність місцевого населення та сильну внутрішню конкуренцію більшість зайнятих у торгівлі євреїв ледве зводили кінці з кінцями. Місцеві українці вважали торгівлю принизливим для себе заняттям, тому головною фігурою тут залишався селянин. Сюди ж додавалися взаємні стереотипи, дистанціювання християн та юдеїв на ґрунті економічного суперництва. Це й завважало їхньому тяжінню одне до одного [2, 147, 434].

У романі Й.Рота “Йов” дослідники, зокрема Е. Штайнман, виділяють три типи євреїв, які можна виділити внаслідок зростаючого віддалення від віри: 1 – ліберал (якого втілює Мір’ям); 2 – вільнодумець (Іонас); 3 – агностик (Шемар’я) [15, 31]. Серед цих трьох дітей Менделя Зінгера найстарший син Іонас отримує від батька прізвище “Козак” із сумішшю зневаги і гордості [12, 64]. Зневага, бо він все більше схиляється до того, щоб відійти від батьківської віри і традицій, а гордість, тому що його прагнення до зрівняння є синонімом прогресу. І все ж зображення козаків насправді вказує на погроми. Мір’ям також позбавляється прихильності батька через козака. На іншому щаблі політичних цінностей, в Америці, Шемар’я отримує від батька прізвище “American boy”. Відтак роман описує безнадійну ситуацію східних євреїв, дилему між існуванням в закритому середовищі гетто, постійними знущаннями іновірців – з одного боку, і втечею й пошуком нової батьківщини, здебільшого в Америці, що часто означало асиміляцію – з іншого [8, 71].

Проблема інтерпретації антисемітизму і її вирішення порушена в романі “Тарабас” (1934). Події відбуваються у вигаданому українському містечку Коропта після Першої світової війни. З настанням темряви лунають перші постріли, євреїв звинувачують у навмисному оскверненні образу Богородиці. Тут особливо чіткий вплив антисемітизму як колективного явища, а також Й. Рот ілюструє індивідуальний антисемітизм на прикладі центральної фігури – Ніколауса Тарабаса. Текст-іманентні аналізи – біблійні мотиви, метафори і символіку – саме у “Тарабасі” К.Окзе пов’язує з політично-історичним аналізом текстів [11, 148]. Ця релігійна ненависть виражалася у переконанні, що євреї постійно є ворогами божественного.

Тарабас – “гість на цій землі” [13, 627], чужинець. Його життя позначене зустріччю з

іншим чужинцем: з рудим солдатом-євреєм. Рудий солдат – це погана прикмета, особливо якщо зустріти його в неділю. Місцем ненависті стає галицьке містечко Коропта, в якому віруючі брати рудоволосого солдата ходили по вулицях: “Між кольоровими солдатами виднілися швидкі й боязкі темні тіні євреїв у довгих каптанах і ясно-жовті кожухи селян і селянок” [13, 510].

Фабула роману переносить читача у заїжджий двір єврея Крістіанполлера, в якому стояла “маленька будівля з жовтої цегли, напіврозвалена і збудована з невідомою метою, використовувана тільки тимчасово і випадково” [13, 517]. Ці умови цілком підходили для реалізації божих намірів, тим більше, що колись ця маленька будівля була Божим домом. “Дехто розповідав, у давні часи, коли прийшли після перших християнських місіонерів на цю затяту язичницьку землю, спорудили на цьому місці, точно у цьому дворі, каплицю” [13, 518].

Солдати майже повністю п’яні зібралися у маленькій будівлі Крістіанполлера і почали там бучу, яка потім закінчилась погромом. Вони стріляли в стіни будівлі, і з-під штукатурки з’явився образ Богородиці. Великий рух захопив Коропту в години після появи образу через інертність й анархію, яку він тягне за собою. Тут певною мірою присутня сліпота, спричинена дуалізмом. Вона й викликає цю поведінку: стіна, яка заважає бачити єдиний спосіб дій у прагненні до Бога. Зрештою за всім безладом з’явився “м’який лик Божої Матері в сірому світлі ранку” [13, 563]. Така сама постійність і такий же спокій характеризують Крістіанполлера, який далі живе після кривавої розправи, ніби нічого не сталося. “При вигляді єврея, який так безтурботно продовжував свої звичайні справи, ніби він раптом виступив з хмари, яка досі робила його невидимим і захищала, у полковника Тарабаса почала виникати підозра, що є євреї, які можуть чаклувати, і що цей господар справді відповідальний за опоганення ікони Богородиці. Уся велика стіна, нездоланна стіна з чистого льоду і відточеної ненависті, з недовіри і необізнаності, яка ще і сьогодні, як тисячі років тому, стоїть між християнами і євреями, ніби вона була зведена самим Богом, піднялася перед очима Тарабаса” [13, 567].

Як бачимо, проаналізовані твори Й.Рота у виразній образній формі відтворюють єдині часово-просторові характеристики творів, сенс життя, розкривають типові людські ха-

рактери, прагнення і наміри, внутрішній світ людей епохи, яка описується. Витворюючи характери своїх героїв, австрійський письменник опирався на своє знання й розуміння конкретних людей, їхніх доль, мотивів їхніх учинків.

Дослідження юдео-християнської амбівалентності прикордоння у творах Й.Рота дозволяє виокремити певні етносоціальні і етнонаціональні характеристики єврейства. Для них були притаманні високий рівень комунікативності, пошук компромісів у повсякденному житті на прикордонні, передовсім у господарюванні. До того ж вони чітко дотримувалися своїх релігійних звичаїв і приписи Закону, уникали конфліктних ситуацій, а коли ті все ж таки виникали, вміли їх залагодити, були прості і невибагливі у побуті, однак ізольовані від навколишнього християнського, українсько-польського світу. Етнічна солідарність між євреями й українцями виникала насамперед у господарській сфері, де ці групи виступали як такі, що взаємодоповнюють одна одну. Ініціативи у встановленні ринкових відносин та активізації ділових контактів у багатьох випадках виходили від євреїв. Проникненість єврейської спільноти була обмеженою. Контакти із суспільством, яке їх приймало, встановлювалися лише у певних сферах і не торкалися релігії, традицій і культури. У сприйнятті неєврейського населення євреї були носіями “чужих” культури і віровчення. Незважаючи на такі засадничі принципи, взаємини євреїв і українців можна визначити як етнічний компроміс. Інтеграція єврейської спільноти в суспільство (галицько-волинського чи, точніше, австрійсько-російського пограниччя), яке їх приймало, була глибокою лише в господарській сфері.

У творах Й.Рота, які представляють східноєвропейський прикордонний ландшафт з його специфічним слов’янсько-єврейським населенням, йдеться про одну з цих областей. Оскільки при цьому завжди мова йде про той же тип ландшафту і про схожі людські типи, здається, правомірним говорити про роль “галицької батьківщини” також у текстах, дія яких відбувалася в Підросійській Волині. Зауважимо, що “галицькі” твори Й.Рота не завжди відбуваються на території історичної Галичини. Державна належність цих кордонів має вагу лише там, де Галичина – метонімія Габсбурської монархії. Проте там, де йдеться про “приватний” образ батьківщини, дія відбувається часом у Галичині, часом у

російській частині поділеної Польщі, на території польської держави. Географічно такі політичні настанови відповідають поняттям Поділля і Волині.

Використовуючи ідею багатокультурної поліфонії своєї “малої Вітчизни” Й. Роту вдається вийти за межі однієї культури та замкнутого простору однієї етнонаціональної меншинності – західноукраїнські терени стали для нього поняттям наднаціональним, особливим мовним феноменом, характерним для простору пограниччя.

1. Андрущенко І. Культура Австро-Угорщини кін. XIX – поч. XX ст. Духовний злет доби історичного занепаду. Історико-літературний нарис / Ігор Андрущенко. – К. : Альтпрес, 1999. – 326 с.

2. Монолатій І. Разом, але майже окремо: взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. : монографія / Іван Монолатій. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. – 238 с.

3. Монолатій Т. Йозеф Рот. Нарис життя і творчості / Тетяна Монолатій. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2008. – 56 с.

4. Рихло П. Йозеф Рот як “український автор” / Петро Рихло // Факт як експеримент. Механізми фікціоналізації дійсності у творах Йозефа Рота / упор. Т. Гаврилів. – Львів : ВІСЛІ-Класика, 2007. – С. 197–217.

5. Рот Й. Левіатан / Йозеф Рот // Рот Й. Триумф краси. Новели / [пер. з нім. Т. Гаврилів]. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2006. – С. 13–52.

6. Франко І. Zur Judenfrage (до юдейського питання). Статті / Іван Франко. – К. : МАУП, 2002. – 40 с.

7. Bronsen D. Zum “Erdbeeren” – Fragment. Joseph Roths geplanter Roman über die galizische Heimat / Dawid Bronzen // Heinz Ludwig Arnold

(Hrsg.) : Joseph Roth. Sonderband der Reihe “Text und Kritik”. – München : Beck, 1982. – S. 122–130.

8. Dos Santos I. Grenzen in Heimat und Fremde. Zu Joseph Roths “Hiob” / Isabel Dos Santos // Acta Germanica. Jahrbuch des Germanistenverbandes im südlichen Afrika / Acta Germanica. Jahrbuch des Südafrikanischen Germanistenverbandes : Band 34. – Frankfurt am Main : Peter Lang Verlag, 2007. – S. 71–79.

9. Ignasiak D. Karl Emil Franzos und Joseph Roth als galizische Schriftsteller / Dariusz Ignasiak // Stefan H. Kaszynski (Hrsg.) : Galizien – eine literarische Heimat. – Poznan : ARS NOVA, 1987. – S. 65–75.

10. Kłańska M. Die galizische Heimat im Werk Joseph Roths / Maria Kłańska // Joseph Roth : Interpretation – Kritik – Rezeption. Akten des internationalen, interdisziplinären Symposions. Akademie der Diözese Rottenburg-Stuttgart, 1969. – S. 145–155.

11. Ochse K. Joseph Roths Auseinandersetzung mit dem Antisemitismus / Katharina Ochse. – Würzburg : Königshausen & Neumann, 1999. – 254 S.

12. Roth J. Hiob. Roman eines einfachen Mannes / Joseph Roth // Joseph Roth Werke. Fünfter Band : Romane und Erzählungen 1930–1936 / Hrsg. und mit einem Nachwort von Fritz Hackert. – Köln : Kiepenheuer & Witsch, 2009. – S. 1–136

13. Roth J. Tarabas. Ein Gast auf dieser Erde / Joseph Roth // Joseph Roth Werke. Fünfter Band : Romane und Erzählungen 1930–1936 / Hrsg. und mit einem Nachwort von Fritz Hackert. – Köln : Kiepenheuer & Witsch, 2009. – S. 479–628.

14. Roth J. Erdbeeren. Romanfragment / Joseph Roth // Heinz Ludwig Arnold (Hrsg.) : Joseph Roth. Sonderband der Reihe “Text und Kritik”. – München : Beck, 1974. – S. 101–121.

15. Steimmann E. Von der Würde des Unscheinbaren. Sinnerfahrung bei Joseph Roth / Esther Steimmann. – Berlin : Niemeyer Max Verlag GmbH, 1984. – 138 s.

In the article author analyzed the case of works of classic Austrian literature of the 20th century Joseph Roth. The problem of artistic images of ethnic interaction in the Galician-Volyn' border relations “their” and “alien” studied. Mechanisms are found Judeo-Christian ambivalence, fictionalization of reality, and motives idealist constructing multi-environment. Substantiates the claim that using the example of competitive interaction of ethonations on their own “small home”, author idealized ethnic policy of the Habsburg monarchy, formed a positive image of Jewish-Ukrainian relations.

Key words: Joseph Roth, ambivalence, interethnic cooperation, border, West-Ukrainian lands, Hiob, Tarabas.